

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 5 maja 2023 r.

Pozycja 147

POSTANOWIENIE

z dnia 30 listopada 2016 r.

Sygn. akt Tw 22/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym wniosku Krajowej Rady Sądownictwa o zbadanie zgodności:

- 1) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316, ze zm.) z
 - a) art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 976, ze zm.),
 - b) art. 2, art. 7 oraz art. 186 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316, ze zm.) z
 - a) art. 22a w zw. z art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 133, ze zm.),
 - b) art. 2, art. 7, art. 32, art. 92 ust. 1, art. 176 ust. 2 oraz art. 178 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) § 77, § 97 ust. 1 i 2, § 118, § 129, § 144, § 150, § 202, § 207, § 298, § 372 i § 404 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316, ze zm.) z
 - a) art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 133, ze zm.),
 - b) art. 2, art. 7, art. 92 ust. 1 oraz art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać wnioskowi dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W dniu 17 października 2016 r. do Trybunału Konstytucyjnego wpłynął wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (dalej także: Rada, wnioskodawca) o zbadanie zgodności: po pierwsze, rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U.2316, ze zm.; dalej: regulamin) w zakresie, w jakim dotyczy dodania oddziału 1 „Zasady przydziału spraw” w rozdziale 1 działu III tego regulaminu, z art. 2, art. 7 oraz art. 186 ust. 1 Konstytucji, ze względu na niedochowanie obowiązku przedstawienia do zaopiniowania Krajowej Radzie Sądownictwa w trakcie prac legislacyj-

nych projektu przedmiotowego rozporządzenia po dodaniu tego oddziału i tym samym pozbawienie Krajowej Rady Sądownictwa, wbrew zasadzie wyrażonej w art. 186 ust. 1 Konstytucji, możliwości wypełnienia ustawowego obowiązku zaopiniowania projektu aktu normatywnego dotyczącego sądownictwa, sędziów i asesorów sądowych, wynikającego z przepisu art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U.2016.976; dalej: ustawa o KRS); po drugie, regulaminu w całości z art. 2, art. 7, art. 32, art. 92 ust. 1, art. 176 ust. 2 oraz art. 178 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim przepisy ujęte w oddziale 1 „Zasady przydziału spraw” rozdziału 1 działu III tego regulaminu wkraczają w zakres ustawowych kompetencji prezesa sądu, przewidzianych w art. 22a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.2015.133, ze zm.; dalej: prawo o ustroju sądów powszechnych) oraz wykraczają poza granice upoważnienia ustawowego do wydania przedmiotowego rozporządzenia i naruszają art. 22a w zw. z art. 41 § 1 prawa o ustroju sądów powszechnych; po trzecie, regulaminu w całości z art. 2, art. 7, art. 92 ust. 1 oraz art. 176 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim przepisy ujęte w oddziale 1 „Zasady przydziału spraw” rozdziału 1 działu III tego Regulaminu należą do materii, która podlega regulacji ustawowej i nie może być regulowana aktem niższego rzędu, jakim jest rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości i naruszają art. 41 § 1 w zw. z art. 22a prawa o ustroju sądów powszechnych; po czwarte, § 77, § 97 ust. 1 i 2, § 118, § 129, § 144, § 150, § 202, § 207, § 298, § 372 i § 404 regulaminu z art. 2, art. 7, art. 92 ust. 1 oraz art. 176 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim ujęta w nich materia podlega regulacji ustawowej i nie może być regulowana aktem prawnym niższego rzędu – rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości, co stanowi wykroczenie poza granice upoważnienia ustawowego i narusza art. 41 § 1 prawa o ustroju sądów powszechnych.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 22 czerwca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.1157; dalej: ustawa o TK) wniosek złożony przez podmiot, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 2-5 Konstytucji, Prezes Trybunału kieruje do wyznaczonego przez siebie sędziego Trybunału w celu wstępnego rozpoznania na posiedzeniu niejawnym. W postępowaniu tym Trybunał Konstytucyjny bada, czy wniosek odpowiada wymogom formalnym (art. 33 ust. 3 i 5 ustawy o TK), czy nie jest oczywiście bezzasadny (art. 37 ust. 3 ustawy o TK), a w szczególności, czy pochodzi od uprawnionego podmiotu (art. 191 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 191 ust. 2 Konstytucji). Ponadto, wstępne rozpoznanie zapobiega nadaniu biegu wnioskowi w sytuacji, gdy postępowanie wszczęte przed Trybunałem Konstytucyjnym podlegałoby umorzeniu z powodu zbędności lub niedopuszczalności wydania orzeczenia (art. 40 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK), a także, jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia (art. 40 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK). Tym samym wstępne rozpoznanie wniosku umożliwia – już w początkowej fazie postępowania – wyeliminowanie spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia.

1.1. W rozpatrywanej sprawie z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego wystąpiła Krajowa Rada Sądownictwa. Wnioskodawca dołączył do wniosku uchwałę nr 726/2016 z 14 października 2016 r. doprecyzowującą uchwałę nr 642/2016 z 16 września 2016 r. w sprawie skierowania do Trybunału Konstytucyjnego wniosku o zbadanie zgodności z Konstytucją kwestionowanego rozporządzenia.

1.2. Trybunał ustalił, że uchwała Krajowej Rady Sądownictwa wyraża wolę wystąpienia z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego. Ponadto uchwała określa przedmiot i wzorce kontroli, które są tożsame z zakresem zaskarżenia wyznaczonym w złożonym wniosku.

1.3. W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że wniosek o zbadanie konstytucyjności zakwestionowanego przepisu rozporządzenia pochodzi od uprawnionego podmiotu (art. 191 ust. 1 pkt 2 Konstytucji).

2. Trybunał przypomina, że w myśl art. 191 ust. 2 Konstytucji Krajowa Rada Sądownictwa jest uprawniona do inicjowania abstrakcyjnej kontroli norm, jeżeli kwestionowany przez nią akt normatywny dotyczy spraw objętych zakresem jej działania. Co istotne, art. 33 ust. 5 ustawy o TK wymaga, aby wnioskodawca, powołując przepis prawa lub statutu, uzasadnił to, że kwestionowana ustawa dotyczy spraw objętych jego zakresem działania. Wykonując powyższy przepis, wnioskodawca wskazał art. 186 ust. 1 Konstytucji oraz art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy o KRS.

2.1. Rada kwestionuje regulamin w całości ze względu na naruszenie trybu jego wydania. Polega ono, zdaniem KRS, na niedochowaniu obowiązku przedstawienia jej do zaopiniowania w trakcie prac legislacyjnych projektu rozporządzenia w części dotyczącej oddziału 1 „Zasady przydziału spraw” w rozdziale 1 działu III regulaminu urzędowania sądów powszechnych. Rada wyjaśniła, że rozporządzenie zostało jej przedstawione do zaopiniowania, jednak w toku dalszych prac doszło do istotnej zmiany jego treści (polegającej na dodaniu oddziału 1 w rozdziale 1 działu III). Modyfikacja ta, wbrew zasadzie wyrażonej w art. 186 ust. 1 Konstytucji, nie była poddana procedurze zaopiniowania przez KRS, tym samym Rada została pozbawiona możliwości wypełnienia ustawowego obowiązku zaopiniowania projektu aktu normatywnego dotyczącego sądownictwa, sędziów i asesorów sądowych, wynikającego z art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy o KRS.

2.2. W kolejnym zarzucie sformułowanym przez wnioskodawcę Rada wskazuje, że przepisy ujęte w oddziale 1 „Zasady przydziału spraw” rozdziału 1 działu III regulaminu wkraczają w zakres ustawowych kompetencji prezesa sądu, przewidzianych w art. 22a prawa o ustroju sądów powszechnych oraz wykraczają poza granice upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia. Wnioskodawca podkreśla, że rozporządzeniodawca przekroczył zakres upoważnienia ustawowego zawartego w art. 41 prawa o ustroju sądów powszechnych.

2.3. Trzeci zarzut, dotyczący naruszenia zasady wyłączności ustawy, odniesiony został do § 77, § 97 ust. 1 i 2, § 118, § 129, § 144, § 150, § 202, § 207, § 298, § 372 i § 404 regulaminu. Zdaniem wnioskodawcy zagadnienia unormowane w tych przepisach, takie jak: doręczanie pism procesowych, udzielanie informacji telefonicznych o toczących się sprawach na żądanie każdej osoby, przesłanki skorzystania z pomocy sądowej, współuczestnictwo konieczne oraz uczestnictwo w postępowaniu nieprocesowym, treść protokołów, treść sentencji orzeczenia, informacji kierowanych do biur informacji gospodarczych, zobowiązanie prezesów sądów do dostosowania podziałów czynności w określonym terminie, wymagają regulacji na poziomie ustawy, a ich unormowanie w akcie podustawowym prowadzi do naruszenia Konstytucji. Krajowa Rada Sądownictwa podkreśla także, że regulacja wskazanych zagadnień nie powinna być objęta treścią kwestionowanego regulaminu, ponieważ przepis ustawy upoważniający do jego wydania nie przekazywał tych zagadnień do uregulowania w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości.

2.4. W oparciu o powyższe argumenty Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że podniesiony we wniosku problem odnosi się do kompetencji KRS do opiniowania aktów prawnych dotyczących sądownictwa. Ponadto, w ocenie Trybunału zachodzi konieczność przeprowadzenia kontroli materialnej treści regulaminu z punktu widzenia treści przekazanych – na podstawie art. 41 prawa o ustroju sądów powszechnych – do uregulowania aktem podusta-

wowym. Krajowa Rada Sądownictwa domaga się zatem kontroli aktu normatywnego dotyczącego funkcjonowania sądownictwa powszechnego, występuje więc w sprawach objętych jej zakresem działania (art. 191 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 191 ust. 2 Konstytucji).

3. Trybunał ustalił, że wnioskodawca prawidłowo określił przedmiot kontroli oraz wzorce kontroli (art. 33 ust. 3 ustawy o TK).

3.1. Zarzut dotyczący trybu wydania regulaminu został powiązany z adekwatnymi treściami wzorcami kontroli, tj. z art. 2, art. 7 i art. 186 ust. 1 Konstytucji oraz art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy o KRS. Trybunał podkreśla przy tym, że kompetencja opiniodawcza – jak wynika z orzecznictwa Trybunału (wyrok z 28 listopada 2007 r., sprawa K 39/07, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 129) – została szczegółowo uregulowana w ustawie, jednak zyskuje konstytucyjne zakotwiczenie. Wyznaczający pozycję ustrojową Rady art. 186 ust. 1 Konstytucji obejmuje sprawowanie pieczy nad niezależnością sądów i niezawisłością sędziów aż do możliwości inicjowania procedur zmierzających do usunięcia zagrażających tym wartościom aktów z systemu źródeł prawa w drodze kontroli konstytucyjności. Rozumując zatem *a rubrica* z treści art. 186 Konstytucji, należy uznać, że w pojęciu „straży”, o której mowa w tym przepisie Konstytucji, zawiera się czuwanie nad brakiem zagrożeń dla niezależności sądów i niezawisłości sędziów w systemie prawnym (skoro KRS może inicjować „aż” kontrolę konstytucyjności, to tym bardziej pojęciem „straży” będzie objęte opiniowanie stosownych aktów prawnych). W związku z tym, że źródłem umocowania kompetencji opiniodawczej KRS w zakresie aktów prawnych dotyczących „niezależności sądów i niezawisłości sędziów” jest Konstytucja, zaniechanie zapytania KRS o opinię w tej sprawie więc oceny z punktu widzenia (wskazanych we wniosku KRS) art. 2 i art. 7 Konstytucji.

3.2. Część wniosku Rady odnosi się do zagadnienia przydziału spraw poszczególnym sędziom (§ 43-§ 52 regulaminu). Kwestionowane przepisy regulaminu dotyczą kompetencji prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych, oraz kolegiów właściwych sądów w zakresie decyzji w przedmiocie przydziału sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych do wydziałów sądu oraz wyznaczenia zakresu ich obowiązków, określenia zasad przydziału spraw poszczególnym sędziom, asesorom sądowym i referendarzom sądowym oraz określenia zasad zastępstw sędziów, asesorów sądowych i referendarzy sądowych. Regulamin wymaga więc oceny jego zgodności z art. 22a prawa o ustroju sądów powszechnych. Niezależnie od powyższego z uwagi na zarzucane przez KRS wyjście rozporządzeniodawcy poza zakres ustawowego upoważnienia, wzorcami kontroli będą art. 41 § 1 prawa o ustroju sądów powszechnych oraz art. 2, art. 7 i art. 92 ust. 1 Konstytucji.

3.3. Wnioskodawca właściwie określił także konstytucyjne wzorce kontroli dotyczące zakresu obligatoryjnej materii ustawowej dotyczącej ustroju i właściwości sądów oraz postępowania sądowego (art. 176 ust. 2 Konstytucji), a także te odnoszące się do uregulowania aktem podustawowym materii nieobjętych przepisem upoważniającym (art. 2, art. 7 i art. 92 ust. 1 Konstytucji). Wziąwszy pod uwagę zakres unormowania kwestionowanego regulaminu, ocena jego konstytucyjności wymaga także skonfrontowania z przepisem upoważniającym Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia normującego zagadnienie urzędowania sądów powszechnych, tj. z art. 41 § 1 prawa o ustroju sądów powszechnych.

3.4. Zarzuty sformułowane we wniosku zostały uzasadnione, jednocześnie nie ma podstaw do uznania ich za oczywiście bezzasadne. Tym samym wniosek spełnia wymogi formalne określone w art. 33 ust. 3 ustawy o TK.

4. W tym stanie rzeczy Trybunał stwierdza, że złożony wniosek Krajowej Rady Sądownictwa spełnia wymagania przewidziane w ustawie o TK i postanawia o nadaniu wnioskowi dalszego biegu.